

SZERKESZTŐI IRODA

Belmagyar-utca 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DÍJA:

Egész évre . . . 16 frt. Negyedévre . . . 4 frt.
Félévre . . . 8 frt. Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik mindennap, kivéve a vásár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belközép-utca 33. szám.

HIRDETÉSI DIJAK:

Egy □ centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvényményben részestlenek. Reklam sora: 1 frt. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttér cizkkek:

garmond sora után 20 kr. fizetendő.

Közjogi csempészet.

Budapest, okt. 28.

Félhivatalos oldalról a magyar kormány oly kísérletéről vélnék tudomásul bírni, mely ha tényné válik, sem egyéb olynemű közjogi csempésztől, a melynek eredménye a magyar közjogi törvények nyílt megsértése és a közjogi viszonyok felforgatása.

Oly precedens teremtésnek és kísérlet megvalósításának által országunk alkotmányára és tömeges biztosítékainak megsemmisítésére, a mely nem csak nagyobb komplikációkat idézne fel Fiume közjogi helyzetének és hová tartozásának kérdésében, hanem egyenes felbuzdítása volna bizonyos elemeknek arra, hogy Magyarország alkotmányos törvényeinek sértetlenségében ne csak kétkedjenek, hanem az ellen való állást foglalásra buzduljanak fel.

Arról van ugyanis szó, hogy Fiume kormányzó állása, mely Gróf Zichy Ágost lemondása következtében nemcsak megüresedik, kivel töltsék be. Kezdetben a beavatottak tudni vélték, hogy a kormány ez állásra gr. Bethlen Andrást, az időszerűtlen földművelésügyi minisztér szándékozik kineveztetni a korona által.

Ugy fordult azonban a dolog, hogy gr. Bethlen Andrást nem hajlandó a minisztériumot a kormányzó állással felcserélni; minthogy pedig e kényes és utóbbi időben meglehetősen kényelmetlen vált állásra egyhamar alkalmas jelöltet nem kaptak, Zichy gróf pedig egyre sürgetti állásától való felmentését, a kormány Fiumében amolyan provisorius állapotot akar teremteni, s a kormányzó állásra ideiglenesen kineveztetni a horvát bánt, Khuen Héderváry Károly grófot.

Bár a horvátok ez időszerűtlen bánt arra természetességében nincs okunk kétkedni, s hisszük, hogy a fiumei kormányzó állásban is meg fogja felelni a várakozásoknak, de e kinevezésben oly veszélyes elv kimondását látjuk, a mely arra indít, hogy a kormány a horvátot és tervét — ha csakugyan komolyan célba vette — a leghatározottabban elítéljük.

A bánt — habár csak ideiglenesen kinevezése is a fiumei kormányzó állásra — egyenesen azt jelentené, mint-

ha a kormány esetleg nem vonakodnék Fiume hovatartozása iránt eddig vallott törvényes elvét feladva, Fiumét Horvátországgal egyesíteni.

Mi tudni s hinni szeretjük, hogy a kormány e kinevezés tényében az elv feladás látszatát kerülni kívánja, amde azt is tudjuk, hogy a horvátok — dacára Fiume közjogi helyzete megállapított voltának — nem csak reményt táplálnak Fiume megszerzése iránt, hanem jogokat is formálnak annak birtoklására; ennél fogva igen közel fekvő ama feltevés, hogy a horvát bánt kormányzóvá való kinevezéséből a horvátok azt magyarázzák ki, hogy a magyar kormány is beismeri Fiume birtokjogát illető igényeinek alaposágát.

Mi nem tartunk ugyan azokkal, a kik a horvát bánt e nemű megbízatásból ilyen konzekvenziákat vonnak le, mert nem a horvátok bántja, hanem Khuen Héderváry Károly gróf biztatja meg a kormányzóit tiszt teljesítésével, s ezt a funkciót a bántól függetlenül végezné, de mert a horvát nép vágyainak adna tápot, s arra nyújtana alkalmat, hogy a horvát nép új elméletet csempésszen be közjogunkba, s ezzel napirendre hozzon egy csak lappangó kérdést, óva intjük a kormányt, hogy a bánt kinevezésére vonatkozó kísérletétől idejekorán álljon el, s ezzel akadályozza meg olynemű jogigények felélesztését, melyek csak egy kínos közjogi vitát idézhetnének fel.

J.

Politikai hírek.

A távirati díjak szabályozása és leszállítása most már nemcsak az osztrák, hanem a német birodalmi kormány is hozzájárult. A nyáron Baross minisztér Stephan dr., a német postaiügyi államtitkár között történt megállapodások, melyek szerint az eddigi, alapdíj megszűnik és egységes szó díj hozandó be, miután Bajorország és Württemberg kormányai elfogadták e megállapodásokat, most a német, valamint az osztrák kormány véglegesen jóváhagyta. Az osztrák kormány hozzájárult a magyar kereskedelmi minisztérnek abbéli rendelkezéséhez is, mely szerint az állomáshelyen kívül a táviratok kézbesítési díját egységesen 40 krban állapította meg.

E szerint Németország, Ausztria és Magyarország egész területén 1892. január 1-től fogva három krajczárban megállapított egységes távirati szó-díj lép életbe, melynél 30 kr. a díj minimuma. Felesleges fejtegetni, mily nagy előny járul a távirati tarifa e leszállításából és egységesítéséből, melyből ily nagy forgalmi területen az összes gazdasági életre.

A tisztviselők fizetésfelelőse. A M. Értésítő írja: A tisztviselők fizetéseinek javításáról szóló törvényjavaslat már teljesen kész. A javaslat november hó első napjaiban fog a képviselőház elé terjesztetni.

Egyveleg.

Horvát tisztviselők fizetése. Az utonon költségvetés bevételeinek mintegy 600,000 frttal történt emelkedése folytán, új évtől kezdve a közigazgatásnak majdnem minden ágában fölemelkedik a tisztviselők fizetése. Az erre vonatkozó javaslatokat, hir szerint, már a legközelebbi költségvetési törvényjavaslatban a költségvetés elé terjesztik. Az osztályfőnököknek, a helyettes főnököknek, a főosztályfőnököknek, a főosztályfőnököknek és a főosztályfőnököknek 1000 frttal, a többi tisztviselőknek pedig a megfelelő arányban emelik járulékaikat. Az alispánokat magasabb rangosztályokba helyezik, hat külföldi előjáró állást szerveznek és a közigazgatási hivatalok személyzetét nagyobbitják. A lakbér illetmények javítását a jövő évre halasztják. A tehermentesítési alap felelőse 1.200,000 frt fölhasználatására vonatkozólag a kormány külön javaslatot terjeszt a tartománygyűlés elé. Ebből megmagyarázták a közigazgatási célokra szánt alapot továbbá az orvosi fakultás felállítását győmőltatnék, végül a maradvékok utak javítására és vízi építkezésekre szánták.

Az inség Oroszországban. Az ország belsejéből érkező inség hírek mind szomorúbban hangzanak. Rosztovban egy gabonát viró tehervonatot öt egyén a nyílt pályán megtámadott s kísérletet tettek, hogy a vonatot megállásra bírják, hogy kifosztassák. Hármán a mozdonyvezetőre vetették magukat, míg a másik kettő az alatt a gabonaszakokat a sínnek mellé dobta. A terv azonban nem sikerült, mert a merénylőket elfogták. Az inség különösen a délnyugati vidékeken őrít izjedt mérvet. — A jövő évi aratás, tekintettel a folyton tartó szárazságra, valószínűleg még kedvezőtlenebb lesz mint az idei.

A pápa elhagyja Rómát. A Pol. Corr. egy római (vatikáni) levele szerint a pápa az első novemberi konzisztóriumon nyilatkozni fog az okt. 2-diki római zavargásokról s kijelenti, hogy azokból kitűnik, hogy a Vatikán helyzete bizonyos események bekövetkezése esetén, abszolút nem biztos. Ezután célzásokat fog tenni bizonyos elszánt elba-

tározásokra, melyeket szabadságának és méltóságának sikeresebb megvédése céljából végre fog hajtani. — Egy, a pápa környezetéhez tartozó főméltóság a szentszék helyzetét rettenetesen mondta. Így gondolkozik a pápa is, a ki attól tart, hogy esetleg igazgatott néptömeg nyomul a palotába s személyét fenyegeti. Az esetben, ha francia csapatok nyomulnának Olaszországba, a Vatikán, mely ellen alaptalanul azt a vádat koholták, hogy Franciaországgal Olasz-hon földarabolásán dolgozik, mindenesetre komoly veszedelemben forogna s kérdés, hogy háborus időkben az olasz kormány megtudná-e védelmezni a pápát és Vatikánt a felzúgott néptömeg ellen. A pápa ugyan el van rá szánva, hogy a háboru kitörése esetén azonnal elhagyja Rómát, de kérdés, hogy ezzel nem késik-e el akkor. Azért a pápára nézve nincs más hátra mint Rómát elhagyni. A Pol. Corr. ez értesítéshez hozzáteszi, hogy ez az esemény, tekintettel a pápa agy korára, nem valószínű. De ez értesítésből kitűnik, hogy a pápa és környezete a Vatikán helyzetét nagyon sötétnek tartják.

A honvédelmi tárcza költségvetése.

Budapest okt. 28.

A képviselőház pénzügyi bizottsága tegnapi tárgyalta a honvédelmi tárcza jövő évi költségvetését. Eladó volt Andrássy Gyula gróf.

A központi kiadásoknál Horánszky megjegyvezte hogy a helyütt a költségvetést nem politikai, hanem tisztán pénzügyi szempontból szándékozik bírni kiemelni, hogy a költségvetés indokolása igen sovány s nem foglaltatnak benne beütések felvilágosítások. — Nagyon rohamosnak tartja a tárczánál a költségek emelkedését. E nagy terjesztés pénzügyi helyzetünkben nem indokolt. Az idei költségvetésben is találkoztunk a rendes kiadások állandó természetű emelkedésével. Az államháztartás egyensúlyának érdekében kötelessége volna a bizottságnak rámutatni arra, hogy ideje volna megállani a rendkívüli expanzió terén.

Báró Fejérváry Géza minisztér válasza az előtte szólnak, hogy a költségvetéshez csatolt indoklás minden egyes tételre kiterjed s a mennyiben még bővebb felvilágosítások lennének szükségesek, készséggel szolgál azokkal. A mi a költségek szaporodását illeti, az ügyek fejlődése folytán ez majdnem minden tárczánál mutatkozik. E tárczánál két fontosabb tényező szerepel e tekintetben, a ketszaporítás s a felszerelés átalakítása. Mind ezekre nézve szól annak idején részletes előterjesztést tett. A fejlődésnél fogva felmerülő költségeket szóló a lehető legszűkebbre szorítja, előtte is mérvadó lévén az államháztartás egyensúlyának helyreállítása, de másfelől kötelessége lévén a harcéptesség érdekét is szem előtt tartani.

Horánszky megjegyzi, hogy már abból, miként maga a minisztér hozzájárul a mult évben a csapatoknál a 700,000 frt általános összeg törlesztéséhez, következik, hogy a kormányzat keretében lehetőség a védekezés érdekében veszélyeztetése nélkül takarékosabb gazdálkodás.

Báró Fejérváry minisztér válasza, hogy a mult évben mintegy száz alantasszt hiányozván s az új rendszerezések nem lévén mindjárt az év elején életbe, előre tudta, hogy megtakarítás lesz lehetséges, a mi dacára az előre nem látható egyéb kiadásoknak tényleg be is következett.

Helfy az indoklásra nézve megjegyzi, hogy csakugyan kíváncsnak lenne, hogy legyen benne valami, a miből tájékozást kell meríteni. A költségek folytonos szaporodására bizonyára fel kell hívni a ház figyelmét. Egyfelől a közös hadügyminisztér szaporítja évről-évre a költségeket s csak természetesen, hogy miután honvédségünk nem képez önálló hadsereget, hanem kiegészítő része a másoknak, a mely perczben itt emeljük a költségeket, ugyanez következik be a honvédségnél is. A kormány mindezt elkerülhetetlenné szűkebbnek tartja, de valahol mégis meg kellene lennie a határnak. Szóló bele tudna nyugodni a honvédségnél e költségekbe is, ha látta, hogy a minisztér nem annyira a honvédség extenzív fejlesztésére, hanem intenzív konszolidálására törekedne. De hiába adunk új meg új milliókat, a honvédség nem láttatik el mdszaki csapatokkal, ágyakkal, hanem csak nagyobb tömegek állíthatnak a közös hadügyminisztér rendelkezésére. Pedig nem ez a honvédség valódi célja. Ha a honvédség kompletálására kéri a minisztér a nagyobb költségeket, minden párt készséggel megszavazná azt.

Kérdő szól ezek után, hogy miként fejlődik a fegyvergyár s képes volt-e a kellő időben szállítási kötelezettségének eleget tenni. Felelőti továbbá, hogy a közös hadsereg részéről alig kap valamit a magyar ipar és kereskedelem és ebben az irányban a kormány hatékonyan érvényesíteni kellene befolyását.

Pulszky Ágost nem fessegeti azon kérdést, sok-e a honvédelmi költség, mert ez viszonylagos dolog. Tekintve a többi európai hatalmak viszonyait, e tekintetben csak azt jegyzi meg, hogy se a hadsereg, se a honvédség költségei abszolút soknak nem mondhatók, habár finansziális érőket nagyon tetemesen igénybe veszik. A mi a budgetet magát illeti, tagadhatatlan, hogy az általános rendszer alkalmazása folytán nem oly átnézhető, mint a hadügyi budget, s különösen a létszámkiadásoknál átnézhetőbbé lenne tehető. Az 1890-iki szárazmadás szerint ez évben a kiadásoknak majdnem minden tétele mögött maradt az előirányzatnak, a mi keltelt hogy fenn az iránt, vajlon e bő számítás nem alkalmaztatott-e a jelen költségvetésnél is vajlon nem lehetne-e a nagy viroment-et, mely e budgetnél alkalmaztatik,

AZ „ELLENZÉK TÁRCZÁJA”.

1891. október 29.

Szüreten.

Ködsz mogorva őszi nap volt. Tavaly? tavaly volt? mikor még nem lépett szerződés a nap a felhőkkel, hogy egyedül biztosítsa magának az uralmat a sötét kék égen. Régebb volt hát. — Valamikor. — Ne számítsunk idő szerint. Spleenes mogorva őszi alkonyon együtt álltunk a Louise barátságos kis dolgozó szobájában, „am Theetisch, und sprachen von”. — Nem, nem!

— Nem a szerelemről beszélgettünk. Az irásról vitáztunk; gondolom ilyenformán volt felvetve a kérdés: jogosult-e, hogy Rachel írjon? vagy hagyja azt George Sande-nak? — „Neked inrod kell”, mondta Louise a már régebb megkezdett themát folytatva.

— Miért kérlek, oly sokan vannak, a kik irnak és oly kevesen a kik olvasnak.

Louise nevetve fenyeget meg, a mint már azt tenni szokta, mikor látja, hogy örökös vitáink harczában a győztes én maradtam: „Menj, menj te haszontalan.”

„Nézzéte pas, si vous pouvez vous en empêcher” dobom inoselkedve a szöket theam illatos gőzén át Louise felé. — „Ki tudja, bátyárod, ideálod: Carmen Sylvát nem azért kuszorúztat-e meg a francia akadémia, mert híres aphorizmaí közt ott volt ez intő szöket is?”

— A dolog annyiban marad, és én csak nem írok.

— És így a hogy mi most itt együtt vagyunk soha többé a földön össze nem kerül-

lünk, elbucszunk egymástól, ki jobbra, ki balra, s az egész vidám két-három nap emléke eltűnik füst és páráként, „szólt a szép asszony a bucsu perczében, s rám vetett nagy világ bolondító Madonna szeméit, melynek soha még férfi ellent nem állott, s nekem úgy tetszett — bár csak nő vagyok, — hogy e szemekben e perczben egy hallgatag kérelem lakik, melynek teljesítése rám tartozik.

Dőre illúzió! mindegy. Megtöröm a hallgatás varázsát s felveszem a tollat, hadd éljen az emlék, ha áll az, hogy él az a mi nyomtatva van.

Szó sincs róla, sajtáságosan összealkott társaság vagyunk a mint a fénylő portengerben leszállunk a kocsi kőről az u . . . i kis őrház előtt, hogy az érkező gyorsvonattal tovább menjük célunk felé.

Kézi podgyások barrikádjá körültűnk, vidám beszélgetések vegyítve a vasuti láz könnyű izgalmával, a várakozás idegeségével, jókedvű nevetések zaja — egy darab olasz ég fejtünk fölött, melyről augusztusi hősséggel tűz alá az októberi nap. Ugy hiszem egy kicsit be is csíptünk a friss levegőtől, a meleg sugaraktól.

— „Valami bolondot kellene tenni”, inditványozza valaki.

— „Szöktessük meg Ádámot, mondja egy a hölgyek közül, ugy is több a nő a társaságban, mint a férfi.”

„Helyes”, mondja a madonnaszemű szép asszony. „Szöktessük meg Ádámot.” S el lesz határozva, hogy az ur kocsi, ki udvariasan kihozott az állomásig, velünk jön szüretre.

De kérem, szabadkozik a megtámadott, miért nem mondták hamarabb, mi-

otthon voltunk? így most már csak nem indulhatok neki a világnak egy pakk táskával.

— „Mije nincs? — Van nekünk mindenünk, — kisegítjük mi”, kiabálnak összevissza az urak, a hölgyek.

— „Oh gyere”, kérélik a fiúk, kik már előre élvezik a nagy pajtás gyönyörét az astromoltban.

— Legyen fess, biztatják a lányok.

„Hát az angol, ki egy fogkefével és egy inggel körülutazza a földet?” kérdi egy morfondírozó férj, kinek élete összes szerencsétlensége felesége nagy uti cofferében kulminál.

— „De fogkefém sinosen”, nyögi a szorongatott.

— Adok én kiáltja a nagy cofferes hölgy, kettő van nekem.

Jön a vonat, — jegyet hamar. — Szörnyű zűrzavar keletkezik; valaki beszalad jegyet váltani; csemetnek: a locomotiv puffog, — nagy fekete füst felbök usznak a légben — a három fiu megragadja Ádámot, megrohanják a vonatot, a podgyások legiója bedobálva szétszóratik a pamlagokon a kezek zakatolnak, az emeltyük csattognak és egy percz alatt eltűnnek a napfényes mezőn s a sugárszemű nap csodálkozva nézi tres helyünket az őrház előtt.

Vigan érkezünk meg a világ végére, abba a kis völgykötlanba, melynek hegyei a legjobb szőlőt, a legjobb bort adják az országban. A rozadás gerezedek milyen édesen hívogatnak a még mindig zöldelő levelek árnyában, mikor egy jól elkötött ebéd után megjárjuk a hegyet s a csillag régen feltűntek az őrké felhőtlen égen, mikor a száraz, harmattalan, zizegő harasztal telt kertben plaideken, pokróczokon kö-

rülültek egy hatalmas máglyát, melynek oldalát óriási díofa hasábok támogatják! közepén száraz venyige ég.

Fantastikus kép ez az éjszakában.

S minő különböző elemek e képben!

Egy szép fiatal asszony.

Egy másik asszony „entre deux âge”.

Egy morfondírozó férj.

Egy író (ki sajnos nem írja e sorokat)

Egy Tartarin

Egy Tojás Dániel.

Egy szerény fiatal ember

Három fiatal leány.

Három fiu: három hecmeister 11, 12 és 13 évesek, és a megszöktetett Seladon.

A fiuk a száraz hegyoldalon hengerőznek, a zsörtölődő férj a pompás díofa hasábok felett sajnálkozik, mi többiek a tűz körül azon törjük fejünket, mihez is kezdenénk most? Tartarin azt proponálja, mondja el mindenki élete legnagyobb bűnét.

Elfogadtatik, — de ki kezdje?

— Kezdje Rachel.

És Rachel legnagyobb bűnének elmondását így kezdi meg: — Volt egyszer egy kis sárga macska . . . (egy hang közbekiált: magáról beszéljen) és volt egyszer réges régen időtlen idők előtt egy szőke kis leány, (ahán!) a kis leány a kis macskának egy vastag tüvel kifurta mind a két fülét, hogy piros bojtokat akaszthasson bele. A macskával mi történt azóta nem tudom, a kis leány én voltam . . . „S’etais enfant j’etais cruel” —

Nagy zugás támad e naiv történetre: Ohó! — Nem hagyjuk magunkat ilyen naiv szincerizálásokkal felültetni; — mondjon más történetet; — abzug! — Abzug vizsgálgozzák a fiuk a hegyaljból, mint vad indiánusok történetek a hegyre fel.

De senki sem hajlandó elmondani ele-

tének legnagyobb bűnét. Tartarin tehát más propositiot csinál: Mondja el mindenki, mit kívánna, ha egy jótékony tündér megígérné egy kívánsága teljesítését.

A fiatal asszony kezdi: én azt kívánám, hogy mindenkinek a lelkébe lássak: hogy senki ne tudjon nekem hazudni, engem megcsalni, elámitani, félrevezetni.

(Szegény elkényeztetett, tünepelt szépség, ki soha hódolatnál egyebet nem lát, bókognál hiszigeleknél egyebet nem hallasz, és értem kételeyeid!)

A lányok folytatják:

En pénzt, pénzt, pénzt kívánnék, mondja egy karcsu légies szőke, kiről azt hinné, hogy holdszággal és rózsákkal megelégszik. A „fin de siècle” modern asszonyának igazi incarnatioja, ki arannyal táplálkozik, mint hajdan Demurgus az aranycsinálás titkának egyetlen tudós őrödge.

Egy fekete szemű kisasszony folytatja én férfi szeretnék lenni, eszes és fiatal.

(Oh szertelen vágyakozása az ifju szívnek, mely mindent birni akarna. A férfiak már látják is karcsu alakján a XX század általános divatja: ez inexist és a feszesen rásimuló kabátot.)

A harmadik kisasszony semmit sem kívánna, — most oly jól van dolga, a fiukkal hengerőzik a hegyoldalon, — tehát rajtam a sor.

— Én, — én nem kötöm senki orrára mit kívánnék.

De rettentőn megbánom e merész kijelentést.

— Ugy? — Nem? — zug fenyegető hangon a kórus.

— Ide fiuk, vezényel a szép asszony. Egy szempillantás alatt a plaid, melyen ülök körül lesz fogva. Őt, habon b. lelkésznek.

kisebb körre szorítani s e helyett nagyobb interakalris megkarakításokat venni fel?

Báró Fejérvári miniszter válasza: az elmondottakra, hogy nem áll az, mintha a hadügyi kormányzat költségvetésénél csak a költségvetésnek, ugyanez észlelhető más országokban is, csak hogy nálunk ez lassan s a pénzügyi érdekéket folytonosan szem előtt tartásával történik. Az intenzív fejlesztés is pénzbe kerül, a keret szaporítás nem extenzív munka, hanem a belső érték emelése s éppen a műszaki csapatok felállítására ságyuk beszerzése lenne az extenzív munka.

A mi a fegyvergyártást illeti, szóló közzegeinek jelentése szerint örömmel konstatahalja, miként a munka oly jó uton halad, hogy előrelátólag a mintapuskák nemcsak a beleszerek mutathatók s a szerződési kötelezettségeknek elég fog tételni. A szállítások tekintetében megjegyzi, hogy a fegyvereket kivéve nem volt egy szög sem, a mit a honvédelmi miniszterium ne Magyarország szerzett volna be s a közös hadügyminiszter is a magyar kormány ismételt felszólalására a nálunk kapható cikkeknek 30 százalékat itt szerzi be.

A mit Pulszky a költségvetés beosztására nézve mondott, szóló azt tanulmányozás tárgyává teszi s abszolút semmi kifogása nincs annak figyelembe vétele ellen.

Wahrmann elnök megjegyzi, hogy a delegáció hadügyi albizottságának minden törekvése oda terjed, hogy ami csak lehet, megfelelő arányban Magyarországon szereztesse be s erre nézve az adatok mindig eléje terjesztetnek az albizottságnak.

Pázmány támogatja azon törekvést, hogy a hadügyi költségvetés, melyek anyagi helyzetünkhez képest igen nagyok, mérsékeltesse. Szóla ma is azon véleményben van, hogy a miniszter mindent elkövetett az előbbi fegyvergyártás alapos megbuktatására, de a közvélemény felzúdulása folytán kénytelen volt aztán egy kicsit engedni.

Gajári megjegyzi arra, amit előtte szóló a fegyvergyártás tekintetében mondott, hogy egy árba oyo tökéletes gépekkel volt ellátva de az idomszerek kérdésével nem számolt kellőleg a volt igazgatóság, nevezetesen az az, hogy a beszállított fegyverek alkatrészei megegyezzenek a sáryi gár fegyvereinek alkatrészeivel. Az új igazgatóság az idomszerek precíz kidolgozására fektetve a főszűt, ez az oka annak, hogy a beszállított fegyverek remethetőleg meg fognak felelni a kívánalmaknak.

Fejérvári br. miniszter hozzátésszi, hogy az alapfeltételek meg voltak a régi gyártásnál is, de hiányzott a helyes műszaki vezetés s e tekintetben, úgy látszik, a mostani gyártás helyes uton jár. A mi a helyesek elnevezését illeti, szóló is kíváncsúnak jelzi hogy a nálunk díró helynevek használtassanak, de míg a német elnevezések különbözőek ezentől, szóló senkinek sem tiltathatja el, hogy ha németül beszél, a német elnevezést használja.

Egyetmás.

Szilágyi Dezső igazságügyminiszter, egy időben a „nagy cseplőgép”, utóbb a „nagy hallgató” szerepét játszotta. S ki tudja: meddig játsza, ha a képviselőházban olyan támadások nem érik, melyek miatt bölcs hallgatás megtörnie kellett volna. Így tehát megszólt Szilágyi Dezső, fölvetve a harcot mely csaknem fegyveressé vált. Hogy az a

Hasztalan minden kérés, ellenállás, Rohannak velem. Reptülök, s a következő perczben a hegyalján vagyok körülveve egy lihegő, nevető csoporttól.

A tűz messze fenn világol a hegytetőn három négy sílbonettel körülveve. Mire ismét feljutok már vége felé jár a posta szomorú története egy tuskóról, ki mivel faragatlan volt senki számba sem vette, de mikor egy fűzők aranyat lelték odvában, mindenki elfeledte faragatlanságát. A tuskó egyszerre híressé érdekessé vált, szórta a pénzt, vigan élte világát. De hát egyszer a pénz csak elfogyott, a szegény tuskó elmagyogottabb analmasabb lett mint valaha.

— S mi lett belőle a végén, mit gondoltak?

— Elégett, — felelék unósón a hölgyek.

— Oh, dehogya az még boldogság lett volna, — elkorhadtt, elrohadtt.

A gönczöl alatt, a fiastyuk magasan jár az egen mire álomra hajtjuk fejünket.

S másnap a mosolygó sugárzó reggelrel mindenki vidáman ébred csak a „fin de siècle” leánya bánatos. Az estéli hengerzőzettel elvesztette legdrágább breloque-ját, talizmánját: egy aranyba foglalt vérvörös igazi amerikai babaszemet.

De a fiuk tudják, s így titokban nem maradhat, hogy valaki megtalálta a babot, s mikor reggel kilépek szobámból a folyosóra, a következő párbeszédet halom a szöke kisasszony s a barna Seladon közt, mert természetesen ő a „becsületes megtaláló.”

— „Adjá vissza a babomat.”

— Nem adom vissza a babját.

— Miért nem adja vissza a babomat?

hang, melyen Szilágyi jelenleg szól különbözik attól a hangtól, melyet akkoriban a mérsékelt ellenzék soraiból hallatott: ez kissé meglepte azokat, kik a politikai idealizmus ritka betegségében szenvednek, a képviselőházi többség részéről azonban igen természetesnek találtatott.

Szilágyi politikai magatartására semmi sem jellemzőbb, mint az az önvalomás, melyet tegnapielőtt egy régi barátja előtt hallatott.

A két régi barát a nemzeti kaszinó társalgó termében tegnapielőtt este egyedül beszélgetett, igen bizalmasan, úgy a multról mint a jelenről.

— Régóta ömsersz, mondá a nagy Dezső barátjának. Tudod, hogy valamikor a leghíresebb ellenzékiek közé tartoztam, s ma én vagyok a legcsökönyösebb kormánypárti, a legloyálisabb fölfél, s a legcinikusabb lefelé. Ezért következetlenséggel valódnak sokan, pedig soha senki nálamnál következetesebb nem volt abban, hogy mindig a rá nézve legkedvezőbb, czélhoz leginkább vezető szerepeket játsza. Az én politikai s személyi politika: magamat tartom első személynek, s úgy bölcselek, hogy előbb nekem legyen jó dolgom, s azután másnak.

Emlékezhetek, hogy egyszer itt a kaszinóban fölvetettünk egy politikai témát. S én fogadásból előbb mellette érveltem, aztán elene. Előbb védtem vagy fél óra hosszat, s ti mindanyian közledeitek meggyőződéseshez. Aztán támadtam. Szintén vagy fél óra hosszat beszéltem, s még akkor — ismét nekem adatok igazat. Ez a politikai művészete. Játsszék, de úgy kell játszania, hogy — komolyan vegyék. Komédia az egész. De ezt csak nekünk szabad tudnunk, mert a nagy közönséget meg kell őriznunk abban az illúziójában, ne hogy tisztán lássa, hogy a politika nem egyéb, mint az önérdékek harca.

S ahogy akkor is a kaszinóban beszéltem védőleg, s azután támadólag: ugyanolyan készséggel beszélék mindig politikai pályámon vagy pro vagy contra, ahogy éppen a saját személyi politikám kívánja.

De jönnek. Beszljünk már most „Musoté”-ról.

A király legutóbb egy magyar művésznőt tüntetett ki: napokkal ezelőtt megírtuk, hogy Prielle Kornélia asszony nagy kegyben részesült; megkapta a koronás arany érdemkeresztet.

A lojális magyarok közt az a szokás, hogy a királyi kitüntetés szó nélkül elfogadják, hódolattal megköszönik.

Mi sem akarjuk bírálat tárgyává tenni a felsőes királyi cselekedetét. Neki előterjesztést tettek, ő készséggel aláírta a kitüntetését. A tapintatlanságot tehát tanácsadói követték el: a ok, a kire az ilyen ügyek elintézése bízva van.

Éppen azért mi nem habozunk ezt ezt az ügyet nyilvánosan szellőztetni és határozottan kijelentjük, hogy a magyar színművészet egyik halhatlan nagyságának koronás arany érdemkeresztrel való kitüntetése

— Mert nekem is kell a bab.
— Szerezzen hát magának babot.
— „Szereztem már.”

— Szép.

— Annak talál, — Tetszem? Oh köszönöm.

Nem valami akadémiai értekezés bíz ez, de vidáman gondatlanul hangzik el két fiatal ajakról s így jól esik hallani. Nevetve fordítanak egymásnak hátat. Alant a köves udvaron óriási hordókat görgetnek, széles kalapu mőczok járnak-kelnek Tojás Dániel osztja a parancsokat, megkezdődött a szűret.

Hamar végzünk a kávéval sietünk ki a hegybe szőlőt enni. Fel, fel a gloriához, nem, még az sem elég magas nekünk, túl a szőlőkön, venyige kerítésem át, fel az erdő alá. A kecske-kő hívogatólag integet, uszunk a napsugárban, sziklákon bortorkolunk fel és alá és oh, milyen fáradtan érkezünk haza az ebéd idejére. Mielőtt felmennénk az emeletre, betekintünk még a pinczébe, hova mindegyféle cselle becsalogatnak mjestot inni. S a hűvös pinczében egy óriási hordó háta megett egyszerre csak megszólal a hegedű és csimbalom.

— Czigányok! harsog minden szájából az örömteljes felkiáltás. Epen egy roppant nagy üres kád mellett állunk, a fiuk beleugrálunk. — Utánnap, kijátsza a vezér. Nincs kifogás, nincs menekülés, s ki szabadkozni kérelhetetlenül beemeltetik és kezdetét veszi a csárdás az óriási kádban. Mindenki egy tenyérnyi helyen tánczol, épen a hogyi divat a parquetten.

„Nem kell a szöke énekeim
Mert én a barnát szeretem” ...

Huzzák a czigányok a nagy hordó mögött, rá a ropogását, a frászt,

Haragszik a feleségem
Oda mész a vénnyelgőm” ...

a legnagyobb sérelem melyet a méltán felháborodó közvélemény a legerősebben elítél

Mert az arany érdemkeresztet közkeletűnek, legfőkébb örmestereknek, falusi bíráknak s más ilyen derék embereknek szokásos adományozni, nem pedig a magyar géniusz fölöttébb képviselőinek, a magyar szellem elsőrangú csillagainak.

De most a dolog még súlyosabb becsapítás alá esik, mert azóta van egy egészen külön érendem, a pro litteris et artibus, melyet éppen az irodalmi és művészi érdemek jutalmazására kreáltak. Prielle Kornelia asszonyt tehát föltétlenül a pro litteris et artibus érdemjel illette volna meg.

És a mi ezt az ügyet még kellemetlenebbé teszi, az egy igen kényes kérdés.

Mi az oka annak, hogy valahányszor magyar írók és művészek kitüntetéséről van szó, mindig baklövés, tapintatlanság történik?

Ausztriában az osztrák színészek udvari színészi, kamara-énekesi rangot és egyéb rangot kapnak; az osztrák írók udvari tanácsosokká s a fejedelmi kegy sokféle módon nyilvánkozó ragyogásának részeséivé lesznek.

Magyarországon ellenben napirenden vannak a legkellemetlenebb botlások.

Csak nemrég történt, hogy a magyar irodalom körül szerzett érdemeiért magyar nemességre emeltek és ordoval tüntettek ki egy embert, a ki magyarul soha egy sort sem írt és egyáltalán nem magyar író, sőt nem is író.

És ez a jámbor tudatlanságból eredő tájékozatlanság nem áll egyedül. Lépten-nyomon találkozunk ilyen esetekkel és az eredmény, a mit vizsgálódásunkkal elérünk, az, — hogy a magyar irodalom és művészet az illetékes körökben sértő mellőzésben részesül.

Adományok

a kolozsvári 1848—49. orsz. ereklje muzeumnak.

Ujabbán igen érdekes adományok kerültek a muzeum birtokába, mind tárgyakban, mind okmányokban az aradi gyászsemményekre, Görgeire, Kossuthra vonatkozólag. Időrendbe véve a beérkezett adományok ismertetését, Molnár Zsigmond marosvásárhelyi ügyvéd ur adománya nyugtáztatik első sorban. Levelének az adományokra vonatkozó része így szól:

Mélyen tisztelt Elnök és kartárs ur! Az 1848—49. ereklje muzeum számára, volt szerencsém, ez év tavasza folyamán, ha jól emlékszem, március havában, egy általam 1849. jun. 8. án, a Kapu vár melletti táborból írt magánlevelet, és annak magyarázatára szolgáló, a helyi „Maros Vidék” mult évi utolsó és a f. évi 1-3. h. lapjaiban megjelent közleményemet — személyesen és lakásán átadni.

A kitűzött hazafias czél előmozdítása érdekében házag és mintegy kárpótlásul van szerencsém az 1848—49. korból származó, alább kivonatban jelzett adatokat beküldeni és pedig:

1. A „Kolozsvári Híradó” 1848. jun. 16. án kelt gr. Teleki Domokosnak „Korszerű eszmék” című vezércikkét és Német Lászlónak, később háromszéki kormánybiztos az a tájt N. Enyed és Tordára kihozott

s mi járjuk a nagy kádban feledve fadradságot megleget s tán reggelig tartana a bál, ha nem kellene ebédelni

Az ebéd cigány zene mellett foly, a jó kedv magas hullámokat vet. „A francia nemet tosztokat tart, egyetlen „h” betűt sem használva s következetesen mindig z-nek ejtve ki a czetet. Mindenki a oldalát tartja a nevetéstől. Ebéd után egy quadrilt járunk a gyümölcsös kertben az ősi avaron. A hatodik figurában soha sem hallott variációk fordulnak elő! Senkit sem lep meg az ősz melaneholájja. Ki gondolna a zörgő száraz falevélre, mikor vigadhat, pedig milyen felesleves süttognak az élet minden nyilvánulása ellen.

„Es ist im Leben höchlich eingerichtet.”

És eljön a bucszás napja. A zsémbes férj, ki itt marad, titokban örül, hogy egy henye, mulató mindent felforgató társaság tovább megyen, mert a szűret itt nem mulatság, hanem munka szokta mondani, de azért a bucsú pillanatában zsebkendőjét veszi elő a képmutató s úgy tesz mintha sírna. Mindenki követi példáját, a fiuk sapkájukat szorítva szemükhöz hangosan zokognak. A kocsik előállottak lehordják a máhakat. A sírás rívás egyre hangosabb lesz.

— Maradjunk még egy napot, indítványozza a szép asszony.

Maradjunk még visszhangozza a távozni készülő káda. De még hangosabb zokogás felel vendégmarasztalón és kijelentésre. A sírás vége homéri kacajra válik. A csel sikerült. Ideje elmenünk nincs itt szükség reánk. De kicsiben mulik, hogy igazán nem sírok, mikor a vasuti állomáson elválva társaimtól eljőnek elindulok. Az én vonatom megy legelőbb. Oly egyedül, oly magányosan érzem

székely határon századokhoz, véreikhez a fegyelem és lovagiaság fentartására intó felhívását magában foglalt 10 lapszámot

2. Kolozsvári ev. ref. pap Herepey Gergelynek, ugyanazon évben keletkezett, e hazareszen már minden oldalról megádatott és létében veszélyeztetett magyarnak, a természet és isten törvénye által jogosult önélelemre buzdító harcias kiáltványát bibliai idézetekkel támogatva

3. A Honvédek 1849. jun. 7. keltezett, gróf Haller Ferencz őrnagy és téparancsnoknak. a haza oltárára hozott nagymérvű áldozatait feltüntető polemikus tartalmú felszólalását és Roth Requite cím alatt, a vérbíróság által elítélt és kivégzett Rothnak és társainak, a magyar nemzet és haza ellen elkövetett árulásait esetelő közleményt magába foglalt 138. h. lapszámot

4. „A március 15. ki” 1849. aug. 21. kelt 59. h. lapszámot.

5. Doboly Sándor volt Mvásárhely városi 1848—49. orsz. képviselő utóbb miniszteri tanácsosnak, 20 évi valmbai várfogságra elítélését tárgyazó hadbíróági ítélet hitelesített kivonatát.

Ha ezek meglennének, azoknak visszavételét fentartom. A már is szép eredménynek vezetett és bíró országos muzeum költségére 4 frtot küldök és tisztelettel kérem, szíveskedjék a küldött tárgyak megkapása és rendeltetése helyére jutásáról szokott módon megnyugtani és az erről szóló lap példányt utánvét mellett megküldeni.

Kiváló hazafias tisztelettel
Marosvásárhely, október 17-én,
MOLNÁR ZSIGMOND
ügyvéd

Székely József főmérnök ur Deesen az Emke utján az 1848-iki hivatalos lap folyamát adományozta azzal a kijelentéssel, hogy a 49-ki példányt is át fogja adni a muzeumnak. Voith Miklós ügyvéd ur Szamosujvárról az általa 1848—49-ben viselt kardbojtot adományozta a muzeumnak.

Készpénzben adakoztak:

1. Böckel Károly ur	1 frt.
2. Molnár Zsigmond ügyvéd ur M.-Vásárhelyen	4 frt.
3. Végh Bertalan ezredes ur	2 frt.
Összesen:	7 frt.

A szíves adakozóknak őszinte köszönetet mond a Muzeum igazgatósága.

Dérütés.

Tegnap megbomlott az idő s nincs már reményeség, hogy a jó meleg csak napokra visszaterjen. Vége van a boldog paradicsomi időnek, mikor minden bokr szállást adott s puha gyp volt a derekaj. A megsárgult levél halommal hull alá, a nyári szellő pavilonokba beszűkült a hideg szél s a szabad árnyas pihenőjét széttepet az enyészett, szétverte az eső. Lassanként terai tanyájáról a kértek felé húzódik a madár s a néma magányt kedvelő vad, meleg buvóhelyről gondoskodik.

Hát ti csatangoló szegények, dologkezdő ingyenlők, kik a meleg nyáron ott hevertetek a zöld fü puha bársnyáron, melegeketek a tiszta verőfényen, hüselletek illatos hársak sötét árnyában, ettetek, ittatok kristály forrásból. Házatok volt a bokor, földetek volt az erdő virágok fáival a rét vad virágaival; letetek ábrándképe a végtelen ég csillagaival.

Hát ti becsületes szegények, kiket a

magamat homályos kupémban. Össze húzom a fotölöket és kényelmesen elhelyezkedem.

Sajátságos zsiabbasztó zűrzavaros érzés vesz erőt rajtam, a mint a sebese rohanó vonat fekkelyemet ringatja. Álom, ébrenlét összefoly, kéjes bágysádg fog el. A pihenéstelen, szakadatlan mozgás en plein air három napon át bizonyos kellemes kacengjammert idéztek elő bennem. A világ lassan összefoly szemeim előtt! nem tudom már biztosan honnan jöttem? hova megyek?

Chaotikus képek gomolyognak fejemben nem tudom már mi igaz? mi nem? — lónáton voltam e a Kecskekön? — Láttam-e Doboz Mihályt és hitvesét a török által üldözve — megvetve-e Ádám igazán egy papszeletet, hogy amadonna szemek ne lássák mi van rá írva? — és mi lehetett? — mi lehetett rajta? — igazán hipnotizálta Tartin a leányokat és fiukat vagy csak svindli volt az egész — visszakapta-e az amerikai babot tulajdonosa? — — voltam-e én valaha szűpeten? — — hol voltam? — — hol vagyok? — de vagyok-e egyáltalában?

RACHEL

Keserű pohár.

ANGOL REGÉNY.

A DÓRA szerzőjétől.

Az „Ellenzék” számára fordította: Amica.

I.

Folytatás

(2)

Mariska, az iker testvérek között a csendesebbik és figyelmesebbik, megragadta erre a Róza kezét, s gyöngéd sutogással kérde:

— Édes Fáne kisasszony, beteg?

Róza nem válaszolt, de kezének a szorításra erjesült.

A menyasszony és a vőlegény már fel-

szabad élet kéje megrégizett, elrakított és dolog kerülkké tett; ti kik versenyt fityultok a madárral, és kéjelegetek a szabad pásztorórák mámorában, — mi lesz veletek?

A madárnak meleg tolla van, a vadlátnak meleg bundája; eledeléről a természet gondoskodik s hajlékot ad minden zug minden nyílás. De neked ezután a fa nem terem gyümölcsöt, a bokor nem ad szállást s az őszi hideg szél első fuvallatára tagjaid megdermednek. Mi vár reátok hát földön futók? Ti emberek vagytok. Okosak, méltóságosak, büszkék és hatalmasok s ime ha ebben az őszi szél, jobban megvisel, mint egy nyomorult vereb.

Huzódtok ti is befele. A természet bájja nem szűnik meg soha, de a csúnya időben el kell szakadni a szabad élet gyönyöreitől. Közlebb jötök hát a városba: s megkísérítetek hajlékot, eledelt és ruhát kerálni, könyörtőlétből, isten nevében. De hiszen mi az? mennyire csekély, mennyire elégtelen a mit a szájalom szokott nyújtani. Pedig a test szigorúan követel. A test éhezik és éhvel van szüksége; a test fázik és ruhát kíván; a test fáradt s meleg fekvő hely után áhitozik. Mindezen igényeket sem a szájalom sem a könyörtlet nem tudja kielégíteni és ekkor az ember borzasztó lesz. Rájja les a állati ösztönének s létfontartási vágya ösztököléséhez hozza a törvényes renddel, a morális élet követelményével s rálépik arra a lejtőre, melyen gyorsan gurul az erkölcsi lenség és becsatlenség azennyes klotkájába...

Alig kezdődött el az őszi zimanká, a dolgozó ház dugtig van s a rendőri napok könyv tele iratott nyomorult bűnök kronikájával.

N. lopott. Kenyeret lopott. Azt vallotta a kapitánynak, hogy éhes volt.

M. is lopott. Ruhát lopott és azt vallotta, hogy fázott.

Hát még ezek a keskenybe burkolt sztemérmes hölgyek, ezek a kopott lepkék, ezek a derűtött virágok, a kik egész nyáron röpkedtek mint a pillangók és énekeltek, mint a tücskök. Ime ezek is ide kerültek, mert bájaikat árulták a külvárosok szanyes putikjaiban s tiltott gyönyört vadadtak szemérmetlenül. Egy egész csapat. A ledő könnyelműségben, az érzéki gyönyörben kéljelő rimák sokasága. Mind itt vannak, hogy a piruló erkölcs megbüntesse...

Kérlek uram! te tisztességekben megállj, megkopaszodott és meggörbült bíró ur, minnel vádlóként lépek fel én is.

Vádolom a társadalmat, a mely nem elég erős, hogy morális hatást gyakoroljon az emberekre.

Vádolom a kormányt, mely az állam pénzét idegen érdekéket istápolására fordítja a népvédelést elhanyagolja.

És vádolom a Nyomort mint a legugyobb bűnök értelmi szerzőjét.

Mikor ezeket vádoltam egyszerűen enyhítő körülményeket hoztam fel!

Kérlek oh szigorú bíró, szájalommal bűntesd e nyomorultakat!

Tünde Pál.

állottak, s egymás mellett álltak a helyen előtt. — A magas ablakon keresztül látták jobbra, ragyogó napfény árad be, halvány dicsfényt képezve a mennyasszony fényes feje felett, s megvilágítja a férfi szép vedő bánatos arcát; s a mint Róza reánk tekintett arra az arcra néz, tudja, hogy a sors miért hozta őtet ma ide, tudja, hogy szíve szinte megszakad — hogy hiba van csálva — tudja, hogy cousinjának férje és az ő jegyese egy és ugyanaz a férfi.

Ez rettenetes csapás, de ő bátor lelkű s éles fájdalmanak a kitörését fékezni tudja. Vissza dől a székebe, s összekulcsolt kezével ül ottan, míg a szertartás véget ér.

Ekkor valahogy felemelkedik az ajtó közelében megáll s a mint a reggeli napfény arcát és arany haját érinti, — még ezen a helyen is, midőn a közönségedekölődés igen természetesen az új pártus központosul, a mint azok a lakadalmi bűdül vidám zenéje mellett kifele jönnek, nem egy kíváncsi tekintet áll meg a várakozó leány szoborszerű alakján, s nem egy letevést kockáztatnak, hogy vajjon minő eszekötötte van az esküvővel, melyre ma mint hívott vendég jelent meg, de azért a Róza, hogy az az esküvő a pusztalátnyságnál sokkal több előtte.

Dacre Henry ur és a felesége, az a pár a kijáráthoz közeledtek. A ki őket látta, a férfi dolgon lángra boruló arcáról, a lönös dolgokat vél leolvasni.

— Róza! Mi hozott ma tégedet ide? kiáltá a férfi indulatosan, megállva itten s ahogy megállott az oltártól eljőve fölkelt, hogy szerencse kívánó barátaival egy szót váltson s kezét szorítsa, de itt nem nyújtja ki kezét, s a szabályszerű s oly hirtelen eltűnik szenvedélyes arcáról.

Dühös vad és harag volt a hangja, de a Róza tekintete olyl bűszkén s mértéssel találkoztott az ő tekintetével, mi nem csekély zavarba hozta. A saját gyengédségét oly félelem urította, hogy Róza s a menyasszony, mert Dacre Mand és E...

981. (1—1)

Főttér 19. szám

977. (1-1)

974. (2—3)

973. (2-2)

935. (6-x)

Postai megrendelések utánvétel mellett azonnal eszközöltetnek.
942. (4-6)

948. (4-20)

905. (18-x)

MINTAGYÜJTEMÉNYÜNK kívánatra BÉRMENTVE küldetk